

HOÀI GIAO

CHUYỆN
MỘT
ĐỘI TRƯỞNG
THIẾU
NIÊN.

KIM ĐỒNG

HOÀI GIAO

CHUYỆN
MỘT ĐỘI TRƯỞNG
THIẾU NIÊN

IN LẦN THỨ HAI CÓ BỔ SUNG

BÌA VÀ MINH HỌA CỦA HỒ QUẢNG

Khoa ngày 26 - 12 - 1976

Nguyễn Ngọc Dân

NHA XUẤT BẢN KIM ĐỒNG - HÀ NỘI 1976

*(Truyện thiếu niên du kích
Lê Quang Dương, chiến sĩ
thi đua Liên khu III, huân
chương chiến sĩ hạng hai).*

I

THÔN Thạch Tò, xã Thanh Hà, huyện Thanh
Liêm, tỉnh Hà Nam ⁽¹⁾ trước đây là một thôn rất
đẹp. Quanh làng, tre đặng ngà cao vút. Sếu, cò riu
rít cả ngày. Từ Thạch Tò sang Dương Xá lại có một
cái cầu gỗ bắc qua một con sông máng, trẻ con hay
kéo nhau ra câu tôm, câu cá. Mùa hè đứng trên cầu
nhảy ùm xuống mà tắm thì rất khoái. Có một cái chợ
con, la liệt những hàng bánh đúc ngô vàng chói cả
mắt. Ăn một miếng bánh đúc ngô vừa bùi vừa béo
ngậy thì có thể nhịn cơm cả ngày. Lại tùy mùa, có
dưa chuột xanh, cà chua đỏ, mía Đường Chèo, cam
quýt vàng ối. Trẻ con kéo nhau ra chợ xem sừng
mắt lắm. Chúng nó cũng dễ tính. Chỉ cần mỗi
phiên chợ được một quả dưa chuột thật to là thú
rồi, đem về cắm bốn cái que, để xuống đất, đầy

(1) Nay là Nam Hà.

đi như con bò ấy. Nếu có thêm mấy cái kẹo bột càng tốt. Từ ngày cách mạng tháng Tám trở đi, ở chợ lại thêm một cái chòi phát thanh. Từng chiều, anh thông tin vác loa : "A-lô ! Đồng bào chú ý nghe tin chiến sự. Quân ta đánh địch ở..." Bộ đội thỉnh thoảng về qua làng. Thiếu nhi xúm đến học hát, học múa. Bộ đội toàn là đàn ông mà diễn kịch lại đóng cả đàn bà nữa, y như hệt mới tài chứ. Thiếu nhi có hai bộ trống ếch, ngày lễ kỷ niệm sinh nhật Bác Hồ hoặc ngày Tết Trung thu là gõ thả cửa từ chập tối đến khuya mới thôi. Nhưng dạo ấy thì Dương chưa liên quan gì đến bọn thiếu nhi, một là vì Dương còn bé quá, hai nữa là... Thôi để kể sau vậy.

Chỉ biết rằng từ khi quân Pháp kéo về Phủ Lý chiếm đóng lung tung thì hết cả yên vui. Thôn Thạch Tổ và một số thôn khác nằm giữa hai con đường số 1 và đường 21 nên bị giặc đốt phá rất dữ. Tre quanh làng trụi hết. Đình miếu vỡ sụp cả. Hàng ngày xe tăng, xe ô tô Tây ình ình chạy trên hai con đường cái lớn, thỉnh thoảng lại bắn vào hàng tràng liên thanh. Giặc đốt nhà đến ba bốn lần. Bắt bớ, giết tróc nguyên thôn. Thạch Tổ cũng hàng mấy chục người.

Đầu tiên, người ta còn tản cư sang sông, nhưng sau phải quay về bám làng bám đất, cày cấy lấy cái mà ăn. Và chẳng lẽ, bỏ làng xóm cho bọn Tây, bọn Việt gian muốn làm gì thì làm ư ? Ủy ban và du kích cũng về làng. Ngoài mặt tuy làng có hội tề, nhưng bên trong người ta tìm mọi cách chối phụ, chối thuế của

chúng nó. Thỉnh thoảng du kích lại lên gài mìn đánh đổ xe ô tô của Tây. Mỗi lần như thế là chúng nó lại càn quét vào làng. Bắt gà, bắt chó, tìm hầm bí mật, bắt các chị phụ nữ, đánh đập ông già bà cả đến khổ sở.

Lê Quang Dương cũng như mọi đứa trẻ khác hồi ấy chả biết gì. Đi tản cư, Dương còn cho là thích kia mà ! Được sang bên kia sông, chạy vào rừng hái sim, rồi thì chơi ú tím cả ngày không chán. Trong rừng lại có nhiều bướm bướm to, có cả những con cánh cam, những con châu chấu voi thích ghê lắm. Ở làng thì chả bao giờ có.

Dương chẳng vào Đội thiếu nhi. Tuy thầy nó ở trong Ủy ban thường bảo nó phải cố gắng để được kết nạp vào Đội. Nhưng nó đi họp hành thì bu nó lại không cho đi, bắt phải ở nhà trông cu Tý và cái Khiu. Khổ nhất là phải nom hai cái nhãi ranh ấy. Lắm bận thấy bọn trẻ đi chơi khăng, hay chui vào vườn đình bẻ trộm dứa xanh, hái ổi non, thì nó không chịu được. Nó đặt hai đứa bé con vào một cái rổ để giữa chõng tre, rồi lấy một cái rổ khác đặt lên trên. Cái Khiu chịu ngồi im, nhưng cu Tý thì cứ hầy cái rổ ra, hét om lên. Đồ tồi ! Sao khi đi tản cư, bu nó cũng để hai đứa vào cái thúng gánh đi thì chúng nó lại ngồi im như bụt ốc ấy. À ! Mà lại buồn à ? Dương nắm tai cu Tý véo một cái. Nó càng khóc to hơn. Dương nghĩ ra một cách là cho nó con quay gỗ của Dương. Nó im ngay. Nhưng hễ đặt cái rổ lên

là nó lại kêu rầm rĩ. Mặc kệ chúng mày. Chúng nó lấy hết ổi của ông rồi. Dường lao đi chơi. Lúc về đã thấy hai đứa hát rõ, bò ra.

Một lần cũng như thế, cái Khiu theo thằng Tý bò xuống đất. Nó ngã một cái, giữa trán sưng u lên như một quả ổi. Lần ấy Dường ăn mấy cái cốc rất đau. Bu Dường thét mắng Dường suốt ngày. Bu thì bận đủ thứ, việc gì cũng đến tay. Ra đồng cuốc đất chán, về nhà lại lúi húi thổi cơm, dọn dẹp nhà cửa, rửa ráy cho hai đứa bé, thế mà chẳng buổi họp phụ nữ nào bu Dường lại chịu vắng mặt. Bu Dường thường nói : "Đi họp cũng là đánh Tây." Nghe bu nói thế, Dường chẳng hiểu ra làm sao cả? Thầy Dường thì không mấy khi ban ngày có mặt ở nhà. Hễ có tin Tây vào làng là ông đi đằng nào mất tích ngay.

Bởi thế, Dường rất tự do. Bu chửi cứ như là hát ấy, nghe mãi nhàm cả tai. Nó nghịch rất nhiều.

Dường với thằng Sở, con là Tư Cụt, là hai đứa bạn nổi khổ, mà cũng là hai thằng đầu trò nhất làng. Ruộng dưa chuột nhà nào có quả to nhất, thế nào cũng mất với chúng nó. Người ta thả cá mè ở ao, tùm tùm hàng chục người lớn đi úp nơm cũng không bắt nổi. Ấy thế mà chỉ một đêm, sáng mai đã mất tám cá. Bọn thằng Dường chịu rét, mò đêm rất tài.

Chúng nó còn bày trò đào hố mìn giả giữa làng, phủ lá cây rồi lấp cát lên để cho người lớn đi qua thụt xuống, sợ tái xanh tái tử. Chúng nó cười thích

trí lắm. Cũng cái trò ấy, một hôm bà cụ Ba đi mua được chai rượu về, thụt chân xuống, vỡ chai rượu, toạc cả tay ra. Càng thích. Nhưng đi đêm lắm có ngày gặp ma. Người ta tóm được hai đứa, nên cho một trận nên thân. Chúng nó xoay ra món mìn gio, tức là tìm một cái hộp sắt đựng đầy gio, treo trên cây. Ai đi qua, chúng nó giật xuống, bụi đầy mặt người ta. Hãy tưởng tượng xem cả một mẹt bánh đúc ngô vàng óng mà chúng nó phủ lên một lượt gio đen sì thì còn giòi đất nào nữa !

Cũng chuyện mìn ấy mà một lần Dường bị đòn suýt chết.

Thằng Sở bảo Dường xoay một quãng dây điện vừa mềm vừa dài để làm trò giật mìn. Thừng và lạt chả hay đứt mà. Gặp ngay tối hôm ấy, một đơn vị bộ đội về làng giăng dây điện thoại làm gì ấy không biết. Trăng đêm lờ mờ, Dường bò ra đầu miếu, chắc mẩm không có ai. Nó đến sờ sờ cái dây buông là là mặt đất. Gớm ! Dây này dai quá, rút không đứt. Nó bèn ghé răng cắn. Tê cả lợi mà vẫn chưa được.

Bất thành linh có một bàn tay túm lấy gáy nó và một vật gì lạnh lạnh, có nhẽ miệng một khẩu súng thì phải, áp vào má nó :

— À ! Gớm thật !

Dường co rúm chân tay, đờ lười ra.

— Sao em lại dám cắt đường liên lạc bằng điện của bộ đội hả ? Chết thật ! Ai xui em ?

Một tiếng nói khác :

— Em là con nhà ai ?

Không chối được, Dương phải nói tên bố và chỉ cái nhà mình cho hai anh bộ đội biết. Nó khai luôn cả cái âm mưu ăn trộm dây điện để nghịch. Việc này rồi cũng xong xuôi nhưng chúng nó đành bỏ trò giật mình gio. Riêng thằng Dương thì bị một võ mất mặt, và một trận đòn nên thân. Lần này thì do tay thầy nó đánh. Ông ta vẫn phản đối lối đánh đập trẻ con. Mọi lần chỉ lấy lời ngọt ngào bảo nó, nhưng lần này, ông đã phải ra tay là chuyện không vờ.

Nhưng Dương và Sở vẫn nghịch như cũ. Một hôm đi đào tổ dế, cả hai đứa lại bị một mẻ hết hồn. Úi chao ơi ! Có được những con dế chọi hạng nhất thì không còn gì sướng bằng. Đây đây, một tổ dế bên gốc cây sung. Đích thị là dế chúa rồi, bọn Dương còn lạ gì nữa. Dương vén quần đá luôn vào tổ dế. Nhưng quái, mọi khi đá là nước đầy ập lên ngay, sao hôm nay nước hút đi đâu mất ? À ! Con dế cựa này gan nhỉ ! Nó uống cạn rồi đấy ! Đến lượt thằng Sở. Cũng chả ăn thua gì. Chúng nó tưởng tượng có một con dế kéch sù, hàm răng to, hai mắt thao láo nằm trong tổ treu tức chúng nó. Thế là hai đứa bèn lấy dao cùn khoét tổ dế. Cái lỗ hoác dần ra. Một hơi nóng hầm hập đưa lên. Hình như dưới đất... Thôi bỏ mẹ

— Á! Gồm thật!

rồi ! Dưới đất có hầm và có người rồi ! Bọn nó đào trúng hầm bí mật rồi. Này ! Các ông ấy tưởng địch tới đào hầm, các ông ấy lại ném lên một quả lựu đạn thì chết ráo. Hai đứa quàng chân lên cò, chạy như bay. Cả ngày hôm ấy, Dương ngoan ghê lắm. Nó chả đi chơi đâu cả.

Hôm sau nữa, nó đến nhà bà Tư Cụt, rủ Sở đi chơi. Bà Tư trông thấy mặt nó là mắng té tát : “Thằng mất dạy kia có đường có nẻo thì xéo ! Con bà không chơi với cái thứ người ấy !” Dương vừa thẹn, vừa tức. Bà ấy tưởng con bà ấy hiền lành lắm đấy ! Nhưng thằng Sở đi đâu mới được chứ ? Dù sao hai đứa cũng là bạn thân, xa nó một tí là nhớ không chịu được. Tình cờ Dương lò dò đến nhà Tâm. Ấy kìa ! Thằng Sở ở trong nhà thằng Tâm à ? Thằng Tâm ở trong Đội thiếu nhi ! Chúng nó là những đứa đối chọi với mình kia mà ! Nhưng cái thằng mặt sì sì, bố mẹ bảo gì nghe nấy, không biết chơi những trò thú vị như Sở với Dương. Chúng nó là những thằng ngốc, chơi làm thèm vào à ? Mà xem ra chúng nó còn khinh bọn mình nghịch ngợm, bần thủ nữa cơ chứ. Hừ ! Cái thằng Sở ! Sao mày lại vào nhà thằng Tâm, đội trưởng thiếu nhi ? Phải xem nó có nói gì mình không ? Lỡ ra nó khai với thằng Tâm cái số đạn bộ đội đánh rơi mà hai đứa nhặt được giấu ở gốc táo để nghịch dần thì chết !

Dưỡng nhảy qua bờ rào thấp. Gai toạc một miếng quần. Cũng chả hề gì. Dưỡng bò vào sau nhà Tâm, ghé mắt qua lỗ nứt của vách đất nhìn vào.

Anh Sui, phụ trách thiếu nhi, ngồi ở chõng, ôm thằng Sở vào lòng. Đứng bên cạnh là thằng Tâm. Nom cả ba cái mặt có vẻ nghiêm trang lắm.

Anh Sui nói :

— Em Tâm nói đúng lắm ! Em Sở nghĩ thế nào ? Lúc này ai cũng kháng chiến, ai cũng có ích cho làng, cho nước ! Như các em trong đội thiếu nhi thôn ta đây, ai cũng quý mến ! Em Sở hãy nghĩ lại xem. Em tinh nghịch quá, mẹ vừa giận, làng vừa ghét. Chỉ có thằng Tây nó thích em thôi...

— Sao anh lại bảo thằng Tây nó thích em ! Em có phải là Việt gian đâu !

Thằng Tâm nói luôn :

— Mày nghịch nhiều có hại, lộ cả bí mật của bộ đội, của du kích. Như thế mà Tây nó lại không thích à ? Mày làm hư cả thằng Dưỡng.

— Nói láo ! Chính thằng Dưỡng nó xui tao nghịch chứ, tao chả đầu têu việc gì cả !

Đứng ngoài, Dưỡng đỏ ran cả tai, cả gáy. Đồ chó ! Nó chơi với mình, bây giờ nó đổ tất cả tội cho mình !

Anh Sui nói :

— Đoàn Thanh niên và Đội thiếu nhi đã quyết định giúp đỡ em tiến bộ. Anh sẽ đưa em về nhà xin lỗi mẹ...

— Nhưng còn thằng Dường...

— Em sợ nó đánh em à ?

— Em à ! Không ! Em sợ gì nó ! Nó mà lơ mơ, em già cho nó một trận ngay ! Từ rày em không thèm chơi với cái thằng quỉ sứ ấy nữa !

Tự nhiên Dường thấy như nghẹn cổ lại. Thôi thế là hỏng rồi. Thằng Sở là bạn chí thân chí thiết với nó mà như thế ư ? Được ! Mày muốn lôi thôi đánh nhau, ông có sợ gì ! Mày ra đây ! Ông lại không vận ngoéo cái đầu trọc của mày đi ấy à ?

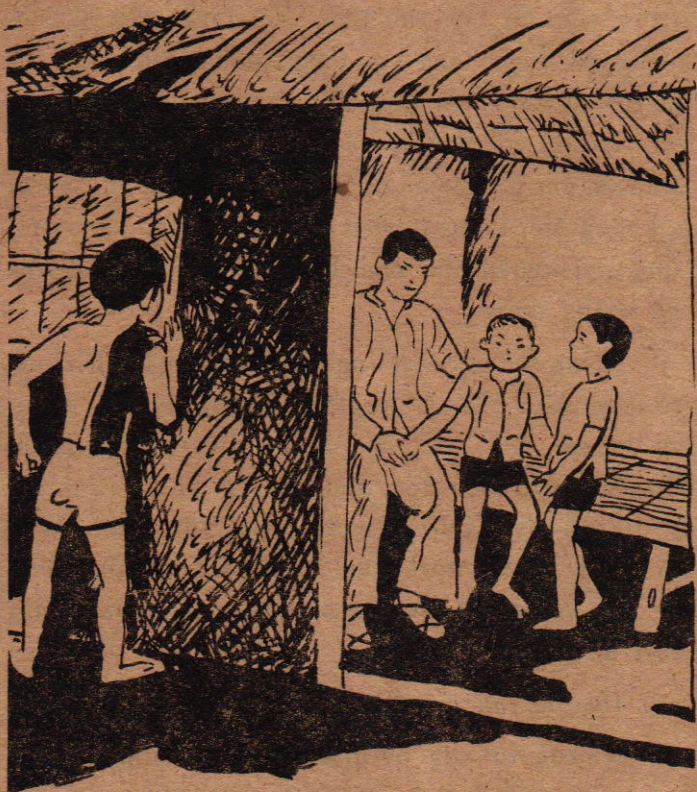
Dường nắm chặt hai quả thui, mắt vẫn ghé dòm vào. Nó lại lấy tay cởi phăng cái áo ngoài cho đỡ bức. Da lưng nó xám xịt và đen vàng lốm đốm. Cu cậu là chúa ở bẩn mà lại. Nó đưa hai bàn tay có những móng tay dài và đen như đít nòi lên quệt mũi, rồi tiếp tục nghe ngóng.

Anh Sui vẫn nói :

— Chúng ta sẽ giúp đỡ cả em Dường để em ấy cũng tiến bộ như các em...

Á à ! Không đời nào ! Không đời nào Dường lại vào bọn với cái lũ ù ù rất như xít ấy. Phải cho bọn này một mẻ mới được. Dường nhìn quanh, rồi ghé mồm vào kẽ vách, hét thật to :

— Đồng chí Sui ơi ! Tây vào làng ! Tây vào làng rồi, đông lắm ! — Rồi nó ù té chạy.

— Anh sẽ đưa em về nhà xin lỗi mẹ...

Tự dưng tin Tây thành linh kéo vào làng truyền đi rất nhanh. Cả thôn Thạch Tổ cuống quýt. Người ta chửi du kích canh gác viên tiêu sao không báo trước. Gạo đổ lẫn vào thóc. Nồi xanh ném bì bõm xuống ao. Gà không kịp tổng xuống hầm, chạy tứ tung, làm các bà lo điên lên. Ngay bu Dương cũng vội vã làm vỡ cả niêu cá kho, tóe xuống bếp gio. Loạn xạ, ầm ĩ. Rut cục chả có Tây tiếc quái gì. Người ta không biết kẻ nào phao cái tin bố láo ấy. Cuối cùng mọi người đều cho là phản động nói để hà con hoang mang.

Riêng thằng Sở thì nghe rõ tiếng thằng Dương. Nó quen lắm rồi. Nhưng Sở không nói ra, nó sợ nói ra, các anh biết, bố Dương biết, Dương lại bị đòn. Cứ nghĩ đến trận đòn Dương bị bố đánh lần trước, nó lại thấy thương thương. Vả lại cũng kinh cái thằng bé con mười bốn tuổi kia. Ghê gớm lắm ! Lơ mơ thì nó vác lựu đạn nó quẳng vào nhà ấy chứ chơi à ?

Dương vẫn giữ được bí mật việc của mình.

Nhưng từ nay nó mất đứt một cánh tay đắc lực trong các trò tinh nghịch là thằng Sở.

Không cần. Một mình nó vẫn nghịch được.

Mà nó lại càng nghịch dữ hơn.

* * *

GHÉT cái tội thiếu nhi thế nào thì Dương cũng ghét cái trò học văn hóa như thế. Nó dốt vì nhà nghèo là một. Hai nữa là không tài nào nó chịu được cứ mỗi buổi tối, phải cắp sách lên miếu, ngồi dưới ngọn đèn dầu tù mù, ê a mấy câu như tụng kinh. Trăng sáng đi câu cá trê khoái nhiều chứ. Hay đi lấy trộm hoa quả thì còn gì bằng. Cho nên trông thấy bản tin chiến thắng, nó... không thèm đọc một chữ nào. Chỉ nhìn mấy cái tranh vẽ. Một hôm máy bay địch lượn thấp thả truyền đơn lung tung. Dương nhất được một tờ giấy vẽ đẹp lắm. Thế là về khoe nhặng xị với mọi người. Bỗng dưng, anh xã đội râu ria xồm xoàm hăm hăm tìm nó, giật lấy tờ giấy, xé tan ra, bảo :

— Nhãi con ! Mày biết trong tờ giấy này nói gì không ?

— Em không biết !

— Tây nó nói láo, nó phản tuyên truyền, nói xấu bộ đội ta. Mày làm thế là làm tay sai cho nó đấy !

Dương sợ hết hồn. Lần lần tiến nó thấy văn hóa có tác dụng. Nếu mà biết chữ thì ông xé bố nó đi rồi ấy chứ. Ai biết đâu...

Tuy vậy, Dương còn tự hào ở hai việc mà theo nó nghĩ thì không đũa nào bằng nó.

Một là tài chịu đòn. Mặt mũi nhiều lần tím bầm. Lưng lẫn con chạch ba bốn hôm lặn không hết. Thế mà Dường vẫn chịu được. Đau thì có đau thật, nhưng nó coi thường lắm. Quen đi rồi. Mồm có a a vờ khóc, nhưng mắt nó vẫn cứ ráo hoảnh. Ngay lúc nằm sắp chịu đòn, nó còn cả gan nghĩ tới trò chơi nguy hiểm sắp tới. Chỉ vì nó ham nghịch quá.

Tài thứ hai của nó là tiếp xúc với Tây và nguy binh. Khi bọn giặc vào làng là ông già, bà cả, thanh niên, phụ nữ, ai cũng như cầm, như điếc cả. Tội trẻ con thì lại càng ra cái dáng ngây ngô tợn. Mà xem chừng chúng nó cũng sợ Tây lắm.

Dường thì không thế. Lần đầu tiên trông thấy thằng Tây, Dường cũng hết vía vì nó to lớn và đỏ như con gà chọi. Nhưng sau vì tò mò muốn xem tại sao cái mắt thằng Tây lại xanh lè lè thế, hay là nó lấy mắt mèo cho vào đấy, Dường cứ trố trố nhìn thằng đội Tây. Tên giặc vừa xé vừa nhai nhồm nhoàm cái đùi gà quay (gà nó vừa bắt của bà Tư Cút) vừa nhìn Dường. Nó cười hề hề. Dường cũng cười. Lâu dần, chả có gì là sợ cả.

Nhưng Dường không cảm tình với bọn Tây bằng những thằng nguy binh. Dù sao bọn Tây trông nó vẫn gớm chết đi ấy. Bọn nguy binh thì coi vẻ hiền hơn. Chúng nó lại hay cho Dường kẹo.

Một lần mẹ Dường mua một con gà giò từ bên tự do mang về định làm giò ông nó. Hôm ấy định

— Em không biết !

kéo vào làng. Mẹ Dương giấu vội gà xuống cái lỗ
tát, sau khi đã buộc mỏ con gà lại cho khỏi kêu.

Một thằng ngụy binh đến sân nhà Dương. Như
mọi bận, Dương sán lại. Tên ngụy hỏi :

— Này ! Mày thấy ở đâu có gà không ?

— Không biết !

— Đừng giấu ! Tao biết rồi. Này ! Có muốn
ăn kẹo không ?

Dương ngập ngừng. Tên ngụy dỗ thêm. Cuối
cùng, Dương nói :

— Chỉ sợ bu tôi đánh !

Tên ngụy phì cười :

— Thì phải chịu đòn mới có kẹo ăn chứ ! Để
tao mất không cho mày đấy ! Này coi !

Thằng lính ấy há mồm thật to, ném vào một
cục súc-cù-là, nhai ngấu nghiến. Vừa nhai vừa nuốt
ừng ực.

Dương thèm quá và nghĩ rằng nếu có bị đòn
thì nó vẫn chịu được. Thế là con gà đòi lấy mấy cái
kẹo bé tí xiu.

Được cái Dương cũng không chú ý đến hoạt
động của cán bộ, đến hầm hố của ai cả. Chứ không
thì chỉ cần dăm cái kẹo là nó có thể đại dột làm ngay
cái việc của những thằng Việt gian.

Dương tiếp tục nghịch ngợm một mình. Càng
ngày nó càng lấm láp bần thủ. Lắm lúc, bố có rồi rồi,

day bảo gì, nó cũng có suy nghĩ, định sửa chữa, nhưng nom thấy một con chuồn chuồn ngô bay loáng trước mắt là nó lại quên tiết, lập tức xông ra đuổi bắt.

Ba bốn lần anh Sui tới nhà nó, nhắc nhở thầy bu nó và khuyên răn nó. Nhưng Dương không ưa cái anh ấy. Nước đổ đầu vịt, ăn thua gì.

Thằng Sở thì đã dần dần ngoan ngoãn hơn. Nó chịu đi học hành. Về nhà bế em, dọn dẹp luôn tay. Bà Tư Cụt bằng lòng nó lắm. Thôi ! Kề làm gì cái đứa không tốt với bạn bè ấy nữa.

Chỉ bực nhất là cái thằng Tâm. Một tối, Dương đang nằm lơ mơ ngủ ở ngoài cửa miếu chợt thấy có người đứng vào nó. Dương ngồi phắt dậy. Dưới trăng sáng, nó nhận ra thằng Tâm.

— Mày đến đây làm gì ?

— Rủ cậu đi câu cá trê !

Dương trở mắt nhìn Tâm. Nó nhạo mình chắc ? Nó mà lại đến rủ mình đi chơi đêm ư ? Coi chừng ! Nó định choảng mình chắc ? Không cần ! Dương chẳng sợ gì nó. Đi thì đi.

— Mày có cần câu không ?

— Có.

— Có mồi không ?

— Có đủ rồi ! Có cả thính nếp, thơm lắm !

Hai đứa ra ao đình ngồi câu. Gió đêm mát mẻ. Có mùi hoa cau thơm man mát. Hai đứa không nói gì với nhau một câu nào. Nhưng Dương vẫn

đề phòng. A ! Nó ngồi cách mình một bước. Nếu nó quai tay ra đâm mình, mình sẽ đập luôn cho nó một cái. Cu cậu chắc chắn lộn phèo xuống nước. Nhưng mãi không thấy thăng Tâm làm gì cả. Nó vẫn chăm chú đặt cần câu, dử dử trên mặt nước. Và nó đã câu được ba con trê to. Trong khi đó Dương toàn giật trọt.

Dương câu tiết vớt cần câu xuống : "Đi về đi ! Tao chán lắm rồi."

Và không đợi Tâm trả lời, nó vỗ đít quay đi thẳng. Thăng Tâm bước theo giữ lại.

Dương giật mình, quắc mắt :

— Muốn đánh nhau hả ?

— Sao lại đánh nhau ?

— Thế mày giữ tao làm gì ?

— Tớ nói chuyện với cậu...

— Chuyện gì ?

— Mày... hãy nghĩ xem ! Như thăng Sở bây giờ nó thế nào ?

À ! Quân này lại muốn dụ dỗ mình đây ! Dương hăm hăm nhổ một bãi nước bọt :

— Ông ghét cái mặt mày ! — Nói đoạn, Dương hất tay nó và đi thẳng.

Đã ba bốn lần, bọn thăng Tâm đến gặp Dương. Mỗi lần gặp là một lần bực.

* * *

Về mùa hanh, du kích hoạt động tợn. Dù địch có máy dò mìn, dù đường 21 nhả bóng soi gương được, du kích vẫn chôn mìn mà địch không tài nào biết. Hôm ấy, trên dốc Bình Khê lại có tiếng mìn nổ. Và ở quăng miếu Cọ, Văn Lâm cũng có nhiều tiếng súng. Một lát sau, tin đồn về: hai xe địch đổ vỡ tan tành. Ở miếu Cọ, cùng một lúc, du kích và bộ đội địa phương hóa trang thành phụ nữ, giấu súng trong người, đi sát mặt tụi lính gác đường mới nổ súng. Ta thắng to. Chiều hôm ấy, quân giặc từ Phủ Lý kéo về sục sạo các làng ven đường.

Dưỡng và tụi trẻ con trong làng chả chạy đâu cả. Chúng nó đứng xem lính địch đi sục hăm và tra khảo nhân dân.

Bỗng Dưỡng trông thấy một tên ngụy binh mở một hộp kẹo lấy mấy cái ăn. Thằng này không cho Dưỡng như thằng khác. Dưỡng mon men đến gần, thấy nó lừ mắt dữ dội, Dưỡng lại lảng đi. Nhưng kìa, nó đã đặt hộp kẹo xuống đất, đứng dậy đến bên thằng Tây. Chả hiểu thằng Tây xì xà, xì xồ cái gì, chỉ thấy thằng lính ngụy giúi bà Hai Cao xuống đất, đá tụi bụi. Thằng Tây đứng cười sằng sặc.

Dưỡng không chú ý đến chuyện đó. Nó vẫn nhìn hộp kẹo. Cơ hội tốt, nó nhót luôn hộp kẹo, ném thẳng cánh vào bụi dứa rậm kín mít. Hộp kẹo rơi đánh sục một cái. Tim Dưỡng đập thình thình. Yên trí rồi. Tối sẽ ra lấy.

Nhưng một bàn tay ấn vào sườn nó. Nó tái mặt quay lại. Thì ra thằng Sở. Sở đến đây làm gì ?

— Dường ! Mày không trông thấy chúng nó đánh bà Hai Cao đấy à ?

Sở thì thảo với nó, nét mặt căm tức. Dường im lặng.

Sở nói tiếp :

— Sao mày còn lấy hộp kẹo của lũ chó ấy làm gì !

Dường gắt khề :

— Mặc kệ tao !

Vừa lúc ấy, thằng ngụy bình rút mùi xoa lau bàn tay đầm đìa những máu, tiến lại. Nó trợn mắt. Hộp kẹo biến đâu mất rồi. Nó nhìn thấy Sở đang xì xào với Dường. Nó sấn đến, túm ngực Sở :

— Ranh con ! Mày lấy hộp kẹo hả ?

Sở im lặng không đáp, thằng ngụy thuận tay tát Sở một cái ngă giúi xuống. Rồi nó hỏi dồn :

— Mày lấy hộp kẹo hả ?

Một phút im lặng. Đây, nó sắp bảo mình lấy đây. Sắp ăn một trận đòn như tử đây. Dường muốn bỏ chạy, nhưng hai chân như chôn xuống đất.

— Mày lấy hộp kẹo của tao hả ? — Thằng ngụy rút lên.

... dẫm dả Sở như đánh một quả bóng...

Sở chớp mắt một cái rồi gật đầu. Dương tưởng mình mê ngủ.

— Hộp kẹo đâu ?

Sở trở vào bụi dứa. Thăng ngụy bắt Sở đến lấy trả nó. Tay cầm hộp kẹo rồi, lập tức thăng lính ngụy đâm đá Sở như đánh một quả bóng. Sở ộc cả máu mồm, máu mũi. Sở khóc văng lên.

Dương thấy ruột gan như điên. Sao nó lại không nói thật là mình lấy ? Sao nó lại chịu đòn ? Mỗi tiếng kêu tiếng khóc của thăng Sở là Dương dựng cả tóc gáy. Cái đầu trọc của Sở tóe máu kia kìa !

Bỗng dưng, nước mắt trào ra đầm đìa trên mặt Dương. Mắt nó nhòa đi không thấy gì nữa. Lần đầu tiên, nó thấy người khác bị đánh mà nó lại khóc.

Chiều hôm ấy định rút. Người ta vực thăng Sở đưa về nhà bà Tư Cụt. Mọi người xúm vào săn sóc. Anh Sui cau mày, lăm bằm luôn miệng : "Tại sao Sở lại đi lấy kẹo của chúng nó ? Tại sao Sở lại còn như thế ?"

Dương không dám vào nhà. Nó thập thò ở cửa trông vào. Chỉ mình nó biết rõ chuyện. Nhưng nó không dám nói với ai. Mà có ai hỏi nó mà nó nói ?

Thăng Sở ốm nặng. Làng xóm và gia đình đã hết sức chữa chạy, nhưng vì nó vốn yếu sức, lại bị

bọn giặc đánh đập dã man quá, nên Sở cứ đuổi sức dần rồi chết.

Những ngày ấy, Dương như đũa mất hồn. Nó chả thiết ăn uống gì cả. Mà đến việc nghịch ngợm như thường lệ cũng bớt đi nhiều. Tự dưng nó thấy chán chán các trò tai ác của nó. Nó cảm thấy đã mắc một tội to lắm. Cái tội không tài nào sửa chữa, không tài nào lấy gì mà chuộc lại được. Đêm nằm mê, thỉnh thoảng thấy thằng Sở cười rú lên như lúc còn chơi với nó. Ai nhắc đến tên Sở là nó giật mình.

Từ dạo ấy, không thấy nó ra xin kẹo tụi Tây nữa. Dần dần tai tiếng về nó cũng ít đi.

Anh Sui, thằng Tâm, thằng Vi, cái Sáu lại đến nhà nó mấy lần nhưng nó đều tránh mặt.

III

MỘT buổi chiều, Dương chẳng biết làm gì, lang thang ra bờ sông máng, ngồi nhìn sang cây muôm làng Dương Xá. Nó nghĩ vẩn vơ. Mọi khi là nó đã nghĩ ra một trò tinh nghịch nào đó rồi. Nhưng bây giờ nó không thiết. Nghe xa xa có tiếng súng của quân

giặc đi sục sạo ở ven đường cái lớn. Mấy con cò vọt vĩa bay lao vào một bụi tre gãy đổ nghiêng ngả. Ba bốn con nhái nháy lồm bồm vào những hố bom đầy nước. Dường thấy buồn buồn. Nó đứng dậy lúi thủi đi về.

Chợt nó gặp thẳng Tâm đứng chắn trước mặt. Nó gườm gườm nhìn Tâm.

— Dường ạ, tao hỏi cái này.

— Mà đừng có lòi thôi!

— Ô hay! Sao mà không nói được với tao một câu tử tế hả?

— Tao chả có chuyện gì nói với mày cả.

Tuy vậy Dường vẫn đứng im không về. Chắc Tâm gặp mình đề... Dường chợt đỏ tai, nghĩ đến cái chuyện vào Đội thiếu nhi.Ừ, nếu mà nó nói, thì mình cũng... Tự dưng nó thấy gan ruột nao nao. Nó bắt đầu thấy mình lẻ loi, cô độc.

Tâm cúi mặt xuống di di ngón chân.

— Mà nói gì thì nói đi đề tao còn về!

Giọng của Dường dịu hẳn lại. Tâm ngẩng đầu, nhìn vào mặt Dường:

— Tao hỏi thật! Tại sao mà lấy cuộn dây mìn của anh Thái.

Thôi thế là ước đoán của Dường tan như mây khói. À thì ra nó đến tra khảo mình. Dường biết đâu đến dây mìn mà nó hỏi.

— Tao không biết dây mìn nào cả !

— Đừng chối ! Mày không lấy thì còn ai lấy ?

— Cứ có việc gì xấu là đổ cho tao à ? — Dường
cáo tiết. Bao nhiêu tính nóng nảy đã tạm dẹp từ lâu,
nay lại cháy bùng lên.

— Mày nên biết du kích phải có dây mìn để
đánh Tây ! Bố mẹ chúng mình kháng chiến thì chúng
mình phải ủng hộ du kích chứ ! Thầy bu mày có phải
là người theo Tây đâu...

— Câm ngay ! — Dường hét lên, đấm một quả
rất mạnh vào ngực Tâm rồi chạy thẳng về nhà.

Nhưng đến cửa, nó chột dạ, dừng lại. Trong nhà
có tiếng anh Sui, tiếng thầy bu nó. Dường lồm bồm
nghe được mấy câu.

Tiếng anh Sui : — Chỉ có cách là lấy lời
phải bảo em ấy thôi bác ạ. Không nên đánh đập
trẻ con.

Tiếng thầy nó : — Chú xem ! Tôi là người cán
bộ. Tôi có muốn đánh con cái đâu. Nhưng tôi không
dạy nòi nó. Tôi không nhịn được.

Tiếng bu nó : — Không biết nó lấy dây mìn của
anh Thái, nó đem đi đâu chứ không thấy nó mang về
nhà này chú ạ.

Dường thất ruột lại. Chết chưa ! Ngay cả thầy
bu nó nữa cũng tin là nó lấy cuộn dây mìn. Nó lấy
làm gì, nó biết ở đâu mà lấy cơ chứ. Nhưng vì không

ai tin nó nữa rồi, cả thầy bu nó cũng thế! Bây giờ nó có cái cũng vô ích.

Dưỡng ức quá, òa lên khóc như mưa như gió. Anh Sui, thấy nó cùng chạy ra. Bu nó cũng bế cái Khiu ra. Người ta kéo tay nó vào trong nhà.

Anh Sui nói:

— Thôi! Em Dưỡng nín đi! Em đã biết hồi rồi phải không? Thế là tốt rồi!

Bu nó nghiêng răng:

— Mày muốn sống muốn tốt thì đi lấy cuộn dây về trả anh Thái không thì mày chết với bà!

Thầy nó không nói gì cả. Thầy nó trừng trừng nhìn nó. Quai hàm dưới bạnh ra, ông đang nghĩ cách trừng phạt thằng bé hư hỏng này một cách xứng đáng. Nghĩa là không ai hiểu nổi oan cho nó cả.

Dưỡng quát lên một tiếng rõ to:

— Tôi không lấy!

Rồi nó giật khỏi tay anh Sui, chạy thẳng một mạch ra ngõ. Tai nó ù đi. Chân nó phóng như bay. Nó chẳng cần nhìn một cái gì. Nó đã nhớ từng bụi cây, lùm cỏ cho nên nó chạy rất đúng. Vù vù, vù vù... Gió réo ào ào bên tai. Bỗng nó thấy cuồng cẳng. Nó lao đầu vào một bụi cúc tần, có những dây tơ hồng vàng chóc. Nó lẩn ra, mê man không biết gì nữa... Lúc Dưỡng tỉnh dậy thì đã thấy mình nằm trong nhà, trên một cái ổ rơm. Bên cạnh nó, bu đang cho cái Khiu bú. Bà Tư Cụt đang mài mài cái gì trong một

cái chén con. Anh Sui, thằng Tâm cũng có mặt ở đấy. Thầy nó đang thổi lửa ở nồi rơm để ăn thuốc. Trông nét mặt mọi người có vẻ dịu dàng. Thật là một sự lạ. Người ta chưa từng thấy ai hiền hậu với thằng Dưỡng cả. Bà Tư Cụt đưa chén nước có mùi hăng hắc vào miệng nó. Nó lắc đầu. Tự dưng nước mắt nó ứa ra...

Cuối cùng, nó biết rõ chuyện. Người ta đuổi theo nó và vực nó về. Cùng lúc ấy Tâm lại đến báo cho anh Sui biết không phải Dưỡng lấy cuộn dây mình. Chính anh Thái đã bỏ quên ngoài đường số 1.

Anh Sui bèn xin lỗi nó và thầy bu nó. Từ đó, định kiến xấu với Dưỡng vợi đi. Và Tâm thỉnh thoảng đến ngủ chung với Dưỡng trò chuyện nhỏ to.

Một điều Dưỡng nhận thấy là nó biết xấu hổ, nhục nhã khi bị nghi oan làm một việc xấu. Thế sao trước đây nó thực sự làm những việc xấu, người ta mắng như té tát vào mặt mà nó chẳng hề đổ một mẩu tai nào ?

Dưỡng đã chịu tắm rửa sạch sẽ nên thầy nó cho ngủ chung. Hai bố con tí tê với nhau vui đáo để. Dưỡng càng thấy mến phục thầy nó. Hóa ra thầy rất vui tính chứ chẳng ghê gớm như nó thường nghĩ. Thầy nó kể những chuyện hay. Thiếu nhi phải thế này, phải thế nọ. Có những người lúc bé nhiều tính xấu, nhưng chịu sửa chữa thì ra sao. Thầy nó

kể lại chính lúc bé ông ta cũng ngộ nghịch như nó. Nào là tọng thuốc phảo vào ống tre đực, cho xuống cối đá mà đốt. Đến nỗi cái cối nhảy căng giữa sân đến mấy vòng. Các cụ ngồi ăn cỗ phải một mẻ hồn vĩa lên mây cơ mà....

Giữa hai bố con, như thế là có sự thông cảm.

Bỗng một hôm, giấc từ trên Phủ Lý thành linh xuống vây làng, không biết vì sao thầy lại bị bọn giặc bắt được. Chúng đâm đá thầy rất đau. Bu bẻ cái Khiu, vừa khóc vừa xông vào, bị chúng nó túm tóc kéo ra ngoài. Dưỡng căm giận, không biết cứu bố bằng cách nào. Kia ! Cái thằng ngụ binh xui Dưỡng đổi gà lấy kẹo, cũng đang tát thầy Dưỡng liên tiếp kia kia ! Dưỡng thấy gan ruột sôi lên ! Nó cúi xuống nắm một hòn gạch vồ. Nhưng Tâm đứng bên lừ mắt cho nó, lắc đầu ra hiệu. Hòn gạch trong tay Dưỡng tuột xuống.

Tại địch trối giật cánh khuấy thầy Dưỡng lại, vừa trối vừa mắng nhiếc : "Thằng Cộng sản ! Xem mày có gan mà chịu nổi đòn tra điện của chúng ông không ?"

Dưỡng lạnh gáy. Chết rồi ! Thế thì chúng nó đánh thầy Dưỡng chết mất.

Thầy Dưỡng ngoảnh cổ lại :

— Dưỡng ơi ! Đừng khóc ! Ở nhà trông các em hộ bu ! Rồi thầy về...

Bu Dưỡng và Dưỡng lăn sả theo, khóc lóc. Nhưng hai tên ngụ đứng lại chĩa súng, lên đạn lách

Lúc Dương tỉnh dậy thì đã thấy mình nằm trong nhà...

cách. Không làm thế nào được nữa, đành để chúng nó lôi thầy Dưõng đi.

Thầy bị bắt đi rồi, cái nhà tự nhiên vắng hẵn đi. Dưõng chẳng thiết nghịch ngợm gì nữa. Cả ngày Dưõng ở nhà bế em, quét nhà, giúp bu mấy việc lật vát. Bu Dưõng đã phải làm lụng quần quật suốt ngày, giờ bu lại bận thêm cái việc lên thị xã tiếp tế cho thầy. Dưõng thấy thương bu quá, và khi bu đi rồi, Dưõng lại nhớ thầy. Những câu chuyện mà thầy nói khi hai bố con ngủ chung với nhau, sao tự nhiên giờ cứ như in trong đầu Dưõng : Con phải sửa chữa khuyết điểm này, phải ngoan này, phải đi học này, vào Đội này và ngoan ngoan thì ai cũng ưa, cũng mến. Mà có ai ghét con đâu ?

Lúc này, Dưõng mới thấy lời thầy nói là đúng cả. Mọi người, kể cả bọn thiếu nhi ở Đội mà Dưõng vẫn tránh mặt, mấy lâu nay vẫn đến với Dưõng. Chúng cũng chơi với Dưõng. Lúc bọn chúng đi rồi, Dưõng cảm thấy buồn làm sao, thấy cô độc, lẻ loi làm sao ? Chơi gì, làm gì cũng phải có bạn. Chứ thui thui một mình thì chán chết. Bất chợt, hình ảnh Sở lại đến với Dưõng, Dưõng thấy phục nó quá, thương nó quá. Và một điều mới nảy ra trong bụng Dưõng : Thăng Sở là đội viên thiếu niên...

Thế là ít lâu sau, cái điều Dưõng mong muốn đã đến. Dưõng được kết nạp vào Đội thiếu nhi. Nó làm mọi công tác hăng hái nhất Đội. Nó len lỏi vào tận chỗ

...dành để chúng nó lòi thầy Đường đi.

giặc Pháp hành quân cần quét dề điều tra tình hình cho xã đội. Có lần nó dám nhét cát vào một khẩu súng cối của Tây. Nó đi rải truyền đơn. Nó đi gọi loa trên bốt. Nó dẫn đường cho bộ đội tránh chỗ địch phục kích. Nó làm rất nhiều, việc gì cũng tốt.

Chỉ một thời gian gần bốn tháng trời, người ta bầu nó làm đội phó thiếu nhi.

Cũng phải nói là lúc đầu tiên tham gia sinh hoạt, nó thấy gò bó lắm. Hoặc là khi nghe người ta phê bình mình thì như cháy ruột gan lên ấy, muốn chuồn ngay được. Nhưng các bạn nó cố gắng giúp đỡ nó. Lâu dần cũng quen đi.

Cho tới bây giờ, nó được bầu làm đội trưởng thay Tâm. Trong cuộc họp, tất cả đều công nhận nó gan dạ, chăm chỉ và có trách nhiệm. Chỉ phải cái là nó hay cáu. Hễ không cáu được với các bạn, về nhà nó lại véo tai cu Tý, em nó. Nhưng mọi người, ai cũng đều tỏ ra tin nhiệm nó cả. Chà, nó nghĩ lại thấy mọi việc biến đổi nhanh chóng quá.

* * *

IV

MÃY con chim sẻ kêu lách nhách ngoài vườn. Dưỡng choàng mắt dậy, lay thẳng Tâm :

— Này ! Đi về xem dì mày có bảo làm gì không. Đến tối tao sẽ nói chuyện với mày !

Nhìn Tâm lủi thủi ra ngõ, Dưỡng rất thương. Trước đây, nó rất tốt. Nhưng gần đây thì nó có nhiều chuyện buồn bực cho nên đồ đốn. Chả là bu nó chết sớm, thầy nó lấy vợ lẽ. Người dì ghẻ này càng ngày càng cay nghiệt với Tâm. Thầy nó còn ở nhà, bà ta còn nề nang tí chút. Từ dạo ông ta bị Tây bắt đi tù thì người dì ghẻ đối với Tâm càng tệ. Bà ta không cho nó đi học, bắt phải làm lụng liên miên, với việc gì bà ta cũng kiểm soát chửi mắng nó. Tâm mù đi, chả có thời giờ nghĩ đến việc của Đội nữa. Nó chán hết mọi thứ.

Anh Sui đã bảo Dưỡng rồi. Họ sẽ nói cho dì Tâm biết. Một mặt, phải động viên khuyến khích Tâm.

Dưỡng chạy đến bể cái Khiu rửa mặt. Nó lấy ngón tay trở (dạo này rất trắng trẻo) lột góc khăn mặt, khê kỳ cọ hàm răng cho em. Cái Khiu đã quen lệ, ngoan ngoãn há cái mồm xinh xinh ra. Răng nó không sún một cái nào.

Dưỡng vào bếp lấy nồi khoai om chập tối phân phát cho các em. Những củ khoai chảy mật, quánh vàng, có mùi thơm nức mũi.

Dưỡng quét nhà, quét sân, vào hóc hằm đại bác lấy mấy đầu thóc ra xay. Trong kháng chiến, người ta chả bao giờ dám để thóc gạo nhiều trên mặt đất đâu. Ăn đến đâu, lấy dần tí một thôi.

Buổi trưa hôm nay có tin giặc tập trung quân ở Phủ Lý, Nam Định, Ninh Bình. Chắc chắn là sắp có cuộc càn quét lớn. Giặc khổ sở nhiều vì du kích và bộ đội địa phương rồi. Tuy chúng nó chiếm được các thị xã, thành lập được các hội tề ở khắp tỉnh Hà Nam, kiểm soát được các con đường lớn, nhưng chúng nó vẫn bị mìn. Binh lính nguy vẫn rủ nhau đào ngũ. Nhân dân trong tỉnh vẫn chống phu, chống thuế. Cuộc sống của lũ Tây và bọn nguy vẫn chẳng yên ổn tí nào. Chúng nó biết thừa đi rằng vẫn còn những cán bộ, những đoàn thể ở bên cạnh nhân dân, cho nên phải càn quét luôn để bắt cho hết những người một sống một chết với chúng nó.

Anh Sui loan báo cho Đội thiếu nhi trừ gian họp bất thường. Anh giao nhiệm vụ cho các em làm công tác địch vận để hạn chế bớt sự phá hoại của địch, đồng thời điều tra luôn, nếu trong lúc địch có thể mạnh, những tên phản động nào lộ mặt ra thì các em báo cáo ngay để kịp thời trừng trị.

Chợt đồng chí Chủ tịch xã bước vào giữa cuộc họp. Anh thì thào với anh Sui một lát. Anh Sui gật gật. Anh nhắc lại nhiệm vụ chống càn của các em rồi cho giải tán.

... lấy mấy dầu thóc ra xay...

Dưỡng toan về thì anh giữ lại :

— Anh có chuyện nhờ em đây !

— Cái gì hả anh ?

— Có một số cán bộ tỉnh muốn về vùng tự do ngay trưa hôm nay, không thể chờ đến đêm được. Em có thể dẫn đường cho các anh ấy đi không ?

— Đi lối nào ạ ?

— Lên thẳng thị xã rồi sang Châu Xá, đi về Xích Thổ.

Dưỡng hơi lo ngại. Đi lên thị xã giữa ban ngày ư ? Không biết rằng trên ấy chúng nó kiểm soát ghê lắm ư ? Mà hôm nay nó lại tập trung quân đông lắm.

Nhưng anh Sui nói rõ kế hoạch : Các anh, các chị cán bộ sẽ hóa trang làm dân buôn. Họ mang giấy tờ cẩn thận. Chỉ còn một ít tài liệu và đồ bản mang theo cần đưa cho Dưỡng cầm ra vùng tự do. Một mặt khác, Dưỡng sẽ dẫn đường cho họ khỏi lúng túng.

... Buổi trưa, ba anh cán bộ tỉnh và một chị phụ nữ có mặt ở nhà anh Sui. Một anh có râu rậm nhìn Dưỡng từ đầu đến chân rồi ngoảnh lại thì thảo với anh gầy gò. Họ lắc đầu. Dưỡng thấy nóng tai. Các ông ấy không tin mình đây mà. Được rồi ! Cứ để xem.

Tất cả tài liệu buộc vào đùi Dưỡng. Nó mặc một cái quần đùi đen che lấp đi. Rồi lại mặc ra ngoài một cái quần rách. Xong xuôi, nó thủng thỉnh

cấp mệt ỏi xanh đi trước. Được một quãng anh cán bộ râu rậm gọi nó lại.

— Này em ạ ! Liệu có ỏi không ?

Dưỡng bực mình :

— Anh không tin em à ?

— Anh vẫn tin, nhưng... em còn bé quá...

Dưỡng chẳng nói chẳng rằng cứ cầm cổ đi. Mấy người lớn rải rác đi theo như những người đi buôn hàng chuyên.

Qua chốt Hùng Phú, Dưỡng đặt rỏ ỏi trước tên lính gác :

— Ông mua ỏi cho cháu ông ời !

Tên lính lắc đầu. Nó đang chú ý đến những người cán bộ. Sau khi xem giấy tờ và lục soát cẩn thận, bọn chúng lại cho đi.

Họ đi vào thị xã. Dưỡng vẫn mang rỏ ỏi đi trước. Chợt một đứa trẻ lớn hơn nó độ hai tuổi, đầu đội mũ vải rộng vành, mình mặc áo kẻ ô vuông, quần nhỏ ống, hai tay khuỳnh khuỳnh cầm cổ đi, húc vào Dưỡng. Rỏ ỏi bật ra khỏi tay Dưỡng. Những quả ỏi tung tóe ra đường. Dưỡng chưa kịp nói gì thì thằng kia đã sừng sộ :

— Bớ mày ! Sao mày đi đứng thế hả ?

— Anh húc vào tôi chứ ?

— Sư mày ! Mày có biết ông là “cao bồi” Phủ Lý đây không ? Muốn ăn quai hả ?

Thật là vô lý. Dương điên tiết định giã nhau với nó một trận. Cái ngữ công tử bột to xác ấy thì có gì đáng sợ. Nhưng nó liếc mắt thấy anh cán bộ râu rậm, tuy đang vờ vẫn hỏi mua hàng, nhưng nhìn dáng vẻ anh thì Dương biết anh đang sốt ruột lắm. Nó đành nhịn nhục cúi xuống nhặt những quả ổi cho vào rổ. Nhưng thằng “cao bồi” không chịu thôi, nó quát :

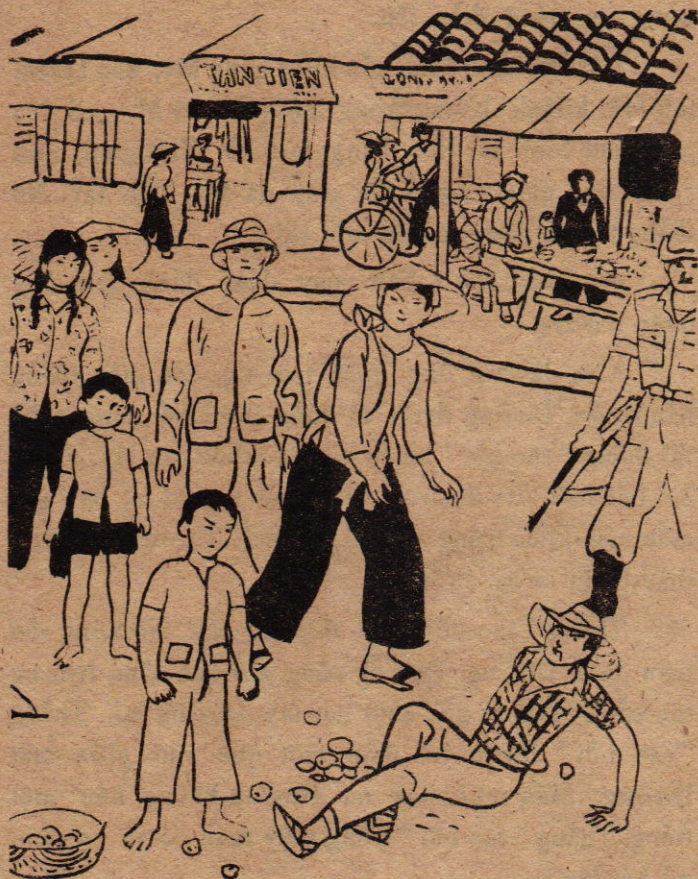
— Nhóc con ! Mày phải xin lỗi anh mày đi ! Nếu không tao ném mẹ nó rổ ổi của mày xuống sông Đáy cho mà xem !

Ưc không tả được ! Nó cau mặt nhìn tên “cao bồi”. Tên này liền tát luôn nó một cái. Lập tức, quên mất mình đang dẫn đường cho cán bộ, quên cả chỗ tài liệu buộc dưới đùi, nó lao cả đầu húc vào bụng thằng kia. Tên “cao bồi” choáng váng ngã ngồi xuống. Và hai đứa xông vào đánh đấm nhau tui bụi. Tốp cán bộ vừa lo, vừa sốt ruột. Chị phụ nữ đánh bạo, đến gạt hai đứa :

— Thôi các em ơi, sao lại đánh nhau !

Dương đã nhìn thấy tia mắt chị cán bộ như trách móc mình. Nhưng không thể lui được nữa rồi, lui cũng vẫn bị lôi thôi. Nó phải hạ cái thằng này cho xong đi mới được. Nó găm lên, đưa cả hai quả đấm bé con nhưng rất rắn, đánh tới tấp vào mặt thằng “cao bồi”. Thằng kia to xác mà chậm, ăn đòn rất nhiều.

Bỗng dưng còi cảnh sát rúc inh ỏi. Một chiếc mô-tô đỗ sịch ở lề đường. Hai tên cảnh binh ngụy

Tên «cao bồi» choáng váng ngã ngồi xuống...

nhảy phốc xuống, hăm hăm chạy tới. Dân hàng phố xô cả ra xem. Tốp cán bộ cũng đứng lẫn vào. Lòng họ nóng điên lên.

Một tên cảnh binh xốc khẩu súng Mỹ, kéo lại cái mũ Mỹ, khệnh khạng trong bộ quần áo Mỹ, có đeo phù hiệu cảnh sát liên bang nửa cờ Việt gian, nửa cờ Pháp, giậm mạnh đôi giày da Mỹ, tiến lại. Nó thẳng tay tát Dương bốp một cái:

— Nhãi con! Sao mày dám đánh con ông quận trưởng!

À ra là con ông quận trưởng, con một thằng bán nước, Dương đánh là đúng chứ! Nó đang nghĩ thì thằng "cao bồi" bù lu bù loa khóc om lên. Chao ôi! Cái mặt vừa đi sừng sộ bắt nạt người ta, bây giờ mếu máo khóc trông như cái bị rách. Tự dưng Dương thấy buồn cười.

Thằng "cao bồi" bắt đầu trả thù. Nó xông vào toan đánh Dương. Dương cũng giơ quả đấm. Nhưng tên cảnh binh đã giữ chặt hai tay Dương lại. Thằng "cao bồi" được thể đấm một quả vào giữa mặt Dương. Máu mũi chảy ra. Dương không kêu một tiếng. Thằng "cao bồi" trông thấy máu có vẻ sợ lắm, nó hét lên:

— Anh giữ chặt lấy nó để em lột quần áo nó ra, bắt nó phải lau giày cho em!

Rồi nó bắt đầu giật cúc, xé toạc cái áo Dương đang mặc. Dương lo sợ, tóc gáy dựng ngược. Chết

rồi ! Nếu nó lột quần, nó thấy tài liệu ở đùi Dương ..
Dương cố vùng vẫy, nhưng cánh tay đã bị tên cảnh
bình giữ chặt. Mấy anh chị cán bộ cũng đã tái mặt.
Ai ngờ cơ sự đến thế này. Thằng "cao bồi" bắt
đầu xé một mảnh quần của Dương. Dương hét lên
âm ỉ.

Bỗng một người đeo kính, mặc quần áo chỉnh
chặc bước vào. Người ấy giữ tay tên "cao bồi" lại :

— Mày làm gì thế Nhâm ?

Thằng kia mếu máo :

— Chú ơi ! Thằng này đánh cháu chú ạ !

Ông chú nhếch môi :

— Thế mà cháu phải dây vào nó à ? Cháu là con
nhà sang trọng như thế nào mà cháu lại đi đánh lại
một thằng oắt con đầu đường xó chợ thế này !

Lời nói của ông chú "nhân đức" ấy tốt thật.
Thằng Dương được tha ngay. Người ta còn đe dọa
nó mấy câu trước khi vòng vây giải tán. Bà con hàng
phố tuy cũng ức vì thấy Dương bị hành hạ, nhưng
chả ai dám ho he. Họ quen nhìn thấy những cảnh bất
công vô lý ấy rồi.

Cuối cùng, tốp cán bộ sang được sông về vùng
tự do. Anh râu rậm xoa đầu nó :

— Em gan dạ, nhưng thiếu suy xét. Người ta
cần phải vừa gan dạ, vừa có trí suy xét mới tốt. Cám
ơn em !

Dương đã đi vài bước, nhưng lại quay lại, chạy theo hỏi cố một câu :

— Các anh có biết cái thằng bé đánh nhau với em ấy, nó xưng là “cao bồi” thì là nó làm cái chức gì thế?

Tổp cán bộ cười vang. Tiếng của họ vọng vào khe núi của vùng tự do. Anh tre trẻ gầy gầy bỗng nghiêm mặt nói :

— Cao bồi tức là những người chăn bò ở bên nước Mỹ, bọn tư bản cường điệu đưa lên phim ảnh ca tụng là những tay hiệp sĩ. Nhưng thật ra các ông hiệp sĩ cao bồi trong phim Mỹ chỉ là những thằng du côn, mất dạy nhất nước Mỹ. Trẻ con ở vùng tạm chiếm xem lắm phim Mỹ cũng dễ hư, nhiều đứa cũng muốn trở thành “cao bồi” đấy! Cái thằng đánh em hôm nay là một đứa “cao bồi” loại vừa vừa đấy!

Dương không hỏi thêm nữa. Nó đi về. Nó không hiểu hết câu nói của anh cán bộ, nhưng nó nghĩ như thế thì “cao bồi” là rất xấu rồi.

Dương không đi lối cũ mà về theo lối Khê Chũ. Tới bờ sông, nó tụt quần áo quần lên đầu. À quên, chỉ có quần thôi, còn cái áo mất rồi. Về nhà không biết bu có chữ không đấy.

Nó lao xuống nước, bơi sang chợ Đọ. Cái chỗ đùi cứ tung túc, vừa bơi, vừa lo chuột rút.

Đêm hôm ấy lại có công việc mới.

Tất cả du kích, thanh niên, phụ nữ trong xã đều phải chuyển vận thóc công lương và một số vật liệu của huyện ra Bồng Lạng. Chắc chắn là đêm nay có địch phục kích khắp đường số 1 rồi. Cần phải có người dò đường. Người ta cử Dương và ba đội viên thiếu nhi trừ gian đi trước, chọn quãng đường địch bất ngờ nhất cho đoàn vận tải đi sau vượt qua.

Đạo này, đang mùa nước to, đêm lại không có trăng. Dương và các bạn mò mẫm trong đêm tối. Đến sát đường số 1, Dương lên đường điều tra. Bỗng một quả pháo sáng vọt lên trời. Cả đường lẫn ruộng hiện ra rõ như ban ngày. Dương nằm nép xuống vệ đường. Một vài tràng liên thanh bắn vu vơ. Đạn lửa đỏ lòe trời. Sau đó lại im lặng.

Dương và một bạn nữa ở lại, còn cho hai bạn về dẫn đoàn vận tải lên. Đoàn vận tải đi gần trót lọt. Dương định bước lên đi theo sau họ. Nhưng chết rồi. Từ lúc này, Dương ngâm nước đến ngực đã lạnh tê đi, bây giờ Dương lại thụt xuống một vũng sâu ngập cổ, không bơi được nữa. Dương chơi vơi uống luôn mấy ngụm nước. Nó không dám kêu, sợ lộ. Nó vùng vẫy dưới nước. Cuối cùng, nắm được một bụi cây dại, nó nhoài mình cổ đứng lên, hờ vừa một cái đầu.

Trăng đêm lên dần. Mặt trăng cuối tháng méo mó như mếu. Nó nhìn mặt trăng hỏi "Ông khóc hộ tôi đấy à? Việc cóc gì mà lo... À, gần sáng rồi ư? Thôi được, để tôi nhích chân xem sao?" Nhưng không được, hai chân nó đã cứng như gỗ, không chịu tuân

theo sự điều khiển của nó nữa. Đầm nước rộng, trong đêm trông càng rộng thêm. Bơi qua bây giờ thì chỉ có mà chìm ngấm. Đứng đây thì sáng mắt. Gọi người tới dắt à? Xa quá! Chỗ nó đứng gác cách đường của địch thì gần, cách đoàn vận tải lại xa, gọi to cho địch nó bắn thì chết cả nút. Không! Quyết không làm lộ bí mật.

Dưỡng ngoái nhìn quanh có ý tìm một bụi cây, một bụi cỏ nào đó. Sáng ra, chui vào đó ngủ một giấc, bố địch cũng chẳng biết.

Trăng càng lên cao, nước thấm lạnh càng tê buốt đôi chân, Dưỡng cứ đứng run giữa đồng nước mà nhìn đoàn vận tải đi xa dần, xa dần. Nhưng trong bụng nó lại rất vui, vui như lúc nó tìm ra được một trò chơi tình nghịch mới.

Cũng may, sang qua đường rồi, mấy chú vẫn nhớ đến nó, kiểm lại không thấy, các chú bèn cho người trở lại tìm và lôi được nó lên.

* * *

Lần thứ hai, Dưỡng gặp cô bé mặt tròn, cô Lê Thị Lạp, đội trưởng thiếu nhi trù gian thôn Bảo Lộc ở cách thôn Dưỡng vài cánh đồng. Sở dĩ người ta ít gặp nhau vì công việc kháng chiến rất bí mật, ai biết việc người ấy. Hôm nay họp mặt Đội trưởng thiếu nhi nên mới gặp.

Cô bé mặt tròn nhìn Dưỡng một cách tình nghịch:

— Thế nào? Bạn đội trưởng! Đội của bạn có nhiều người kém không?

— Sao không hỏi người khá mà lại hỏi người kém?

— À! Đội nào ít người kém tức là đội khá! Đội nào không giúp đỡ người kém cho chóng khá thì lại là đội kém!

Gớm, con bé ăn nói như người lớn. Tuy vậy Dương cũng kể nhiều chuyện tiến bộ của các bạn. Cái Sáu, thằng Vi không hay cãi nhau nữa. Chúng nó luôn luôn được khen vì theo dõi địch tình rất tài. Thiếu nhi trong Đội càng ngày càng tốt. Còn thằng Đê đã theo bu nó ra vùng tự do với ông giáo Phở là bố nó đang dạy học ngoài ấy. Thiếu nhi còn nuôi được cá, trồng được rau, góp quỹ, giúp thương binh. Nhà nào có con đi bộ đội, thiếu nhi phân công đến giúp đỡ chu đáo...

Cái Lạp bằng lòng lắm. Nó nói:

— Đội tớ cũng thế! Nhưng bên cậu còn chưa chịu nâng đỡ con gái!

— Thế chắc bên cậu cũng không chịu nâng đỡ con trai!

Cả hai đứa cùng cười.

Đội của Dương được giấy khen. Nó cuốn chặt giấy cho vào một ống nứa. Sẽ xin một tí nến gắn chặt vào mới được. Chắc hẳn các bạn nó trông thấy giấy khen thì thú lắm. Cũng như người lớn, các

bạn nó và nó đã đồ mồ hôi và có khi đồ máu để chống lại bọn giặc Tây. Chúng nó xứng đáng với những lời khen trong giấy của huyện.

Đạo này tất cả các làng ven sông Đáy chuyển mình. Quân ta mở chiến dịch Quang Trung từ Hà Đông, qua Hà Nam, xuống Ninh Bình. Quân ta xông vào giữa lòng địch, đánh tứ tung.

Du kích khắp các nơi hoạt động. Giặc co vào trong bốt, tiếng liên thanh ầm ĩ suốt ngày. Xe cóc của địch quần trên cánh đồng lúa. Tiếng súng đại bác, súng cối, tiếng máy bay rền trời. Những cột khói đen ngòm dựng khắp nơi...

Trong những ngày ấy, Dương và các bạn được đi theo bộ đội nhiều nhất, được tận mắt trông các anh ấy đuổi bắn bọn Tây trên cánh đồng giữa ban ngày. Những thằng Tây trắng, Tây đen to gấp hai anh bộ đội mà giờ tay lên hàng. Đi chân đất không quen, chúng cứ lom khom như thằng què ấy. Rõ đến hay. Chẳng bù lúc các quan lớn vào làng bắt nạt đàn bà, trẻ con.

Một đêm, Dương gặp đoàn pháo binh ta vào hậu địch, dừng chân ở ven làng. Ủi chao ơi! Đại bác của ta đây mà! Còn lạ gì với khẩu đại bác mà mày cứ cãi hả Vi ơi! Mớ vào một cái cho nó sướng!

Một anh bộ đội bế thốc Dương đặt lên bệ súng. Dương ngồi chễm chệ, khoan khoái. Ôi chao! Khẩu đại bác của ta nó hiền lành thế này! Nó không giống những khẩu đại bác của Tây từng đêm phá tan giấc

ngủ, phá nhà, giết người làng ta. Khẩu đại bác của ta đây anh em ạ! Trẻ con đứa nào cũng muốn đụng vào cái ông voi này một tí.

Đêm ngủ, Dương mê thấy khẩu súng to há cái mồm ra nỏ đoành đoành. Tây cúp tai mà chạy. Dương hoan hô, hoan hô... và tỉnh giấc.

Nhưng chiến dịch đã hết. Giặc thua đau, nhưng nhất định trả thù. Chúng tổ chức càn quét liên tiếp ở các huyện Thanh Liêm, Ý Yên...

Hôm ấy, mấy đồng chí trên huyện về công tác ở xã để giữ vững tinh thần nhân dân, vì làng vừa bị một mẻ càn quét to.

Anh Sui đã bị bắt. Chủ tịch ủy ban xã cũng bị bắt cùng một số người nữa. Hầm hố bị đào tung lên rất nhiều. Du kích được một số súng chiến lợi phẩm trong chiến dịch, bây giờ địch càn quét, cướp lại mất một số. Đúng là có gián điệp trong làng.

Chạng vạng tối, đồng chí Hào và hai đồng chí khác ở trên huyện về đến Thạch Tổ. Họ là những người cán bộ lăn lộn nhiều ở hậu địch. Đồng chí Hào bảo hai bạn: "Phải gây cơ sở ở nhà nào mà địch không ngờ tới, mới có thể ở được. Và phải kịp thời đào hầm bí mật."

Họ nói chuyện ở cạnh một đồng rơm. Chợt đồng rơm động đậy. Một bóng bé nhỏ chui ra. Đó là Dương.

Đồng chí Hào giật mình, giờ khẩu súng lục :

— Làm gì ở đây !

Dương thì thầm :

— Em đừng theo dõi lão quân Vót ! Nó vừa rẽ vào ngô trong rồi ! Để xem nó có đúng là gián điệp không. Này ! Các anh như thế là lộ bí mật rồi nhá !

Chợt một anh gầy gầy tre trẻ vỗ vai Dương :

— Này ! Có phải chú đạo xưa dẫn đường cho các anh qua thị xã không ?

Dương nhớ ra :

— Phải rồi ! Cao bồi ! Cao bồi !

— Anh là cao bồi ấy à ?

— Không ạ ! Anh không bao giờ là cao bồi !

Anh cán bộ chợt hiểu ra :

— Ủ ! Đúng ! Em đánh nhau với thằng cao bồi chứ gì ?

Anh cán bộ giới thiệu Dương với các đồng chí kia. Dương đề nghị các anh cán bộ về nhà mình ở.

Từ hôm ấy bọn anh Hào ở một chỗ, nhưng tối thì về nhà Dương. Lúc bu với cái Khiu và thằng Tý ngủ rồi, Dương máy ba anh cán bộ dậy. Họ công tác cả ngày rất mệt, chỉ cựa mình rồi lại ngáy o o. Nhưng Dương lấy luôn hộp dầu bạc hà bôi vào khóe mắt mỗi anh một tí. Thế là phải nhoi dậy tất.

Tất cả lặng lẽ ra phía bờ ao. Họ đào hầm bí mật.

Tên quan hai đứng giữa thềm đình võ nát nói xì xà xì xồ một tràng. Tên thông ngôn khúm núm đứng cạnh đó, dịch ra tiếng ta. Đại khái nó nói Việt Minh đã thua chạy, đã gần bị tiêu diệt. Dân làng phải tố cáo hết những tên cộng sản còn lẩn khuất. Phải báo hết hầm bí mật.

Cụ Dám thay mặt dân làng xin nghe theo quan lớn nhưng lại nói trong làng không có cán bộ, chẳng có hầm hố gì hết. Thằng quan gắt nhặng xị lên và nói nếu tìm thấy một hầm bí mật thì sẽ đốt cả làng, sẽ bắn hết các cụ già. Dân làng tuy sợ, nhưng không ai nói câu nào.

Bỗng có một người trùm kín mặt bằng cái khăn vuông đen, để hở hai lỗ mắt, bước lên thì thăm với tên thông ngôn, rồi nó trở tay về phía Dương.

Dương đang đứng với cái Sáu, thằng Vi. Nó đang mải đoán xem kẻ che mặt ấy là ai thì thấy mấy tên lính ngục rẽ đám đông tiến về phía nó. Dương vội khê bảo cái Sáu: "Theo dõi ngay thằng bị mặt, báo cho anh Khải biết!".

Cái Sáu vừa chuồn đi thì tên lính ngục cũng vừa đến túm ngực Dương.

— Mày ở đâu?

— Dạ! Cháu... ở đây ạ!

— Không! Tao hỏi nhà mày ở đâu kia!

Chúng nó bắt Dương đưa về nhà. Dương vừa đi vừa lo. Chết rồi! Có đứa nào báo chẳng? Bọn anh

Hào vẫn đi về nhà Dường, nhưng toàn vào ban đêm cả, ai biết đâu. Nhất là cái hầm thì đến bu Dường cũng còn không biết cơ mà ! Tờ mờ sáng nay, địch đến vây làng, nhưng Dường đã kịp đưa các anh ấy xuống, bỏ theo lọ nước, cái quạt và nắm ngô rang. Rồi Dường đập nắp rất cẩn thận. Cái nắp rất khéo. Nó ăn khớp với bờ ao, ẩn vào một chỗ không ai ngờ được. Địch không thể sục tới. Mà có cuộc, có thuốn cũng vô ích. Tất cả các lỗ thông hơi đều rất kín đáo.

Thế mà bây giờ chúng nó bắt Dường dẫn về nhà. Cái thằng bịt mắt ấy là ai ? Có nhẽ lão quân Vót ? Nó nói cái gì ? Rất là thắc mắc !

Quả nhiên chúng nó tra hỏi Dường về việc đào hầm chứa cán bộ. Bu Dường vừa khóc vừa nói là Dường không biết đâu. Vả lại chính bu Dường cũng không biết là chính tay Dường đã đào hầm giấu cán bộ. Bọn lính đuổi bu Dường ra ngoài.

Đầu tiên thằng cai ngục, cai phòng nhì thì phải rút ra một gói keo :

— Này ! Ăn không ?

Dường sực nhớ đến Sở. Keo. Hừ, lại keo của giặc. Nhưng Dường vẫn giờ tay ra, vờ cầm lấy. Thằng cai thụt ngay tay lại :

— Á á ! Dễ nhỉ ! Chú phải nói mới được ăn keo chứ !

Nó có vẻ đắc ý, rồi quay lại phía thằng đội ngục :

— Ngài Đội xem ! Chả nhẽ cái thằng oắt con này lại là đội trưởng trừ gian à ! Thằng ấy nói dọa chúng ta đấy !

Thằng Đội cũng cười :

— Đúng rồi ! Đội trưởng bé tí thì có ! À ! Nhưng nó đã nói chắc chắn thằng bé này biết hầm bí mật, giấu tụi cán bộ kia mà !

— Vâng, đề hỏi xem.

Dưỡng vẫn vờ như một thằng ngốc. Ai mà ngờ nó được nhỉ. Một thằng bé mười bốn tuổi, bé con, gầy gò, cái mặt lại dăm dờ thế này ấy mà. Chợt nó trông thấy thằng Vi đang trân trân nhìn nó, mặt tái đi. Nó sẽ nháy mắt. Thằng Vi chuồn mất.

— Này chú bé nghe anh nhá ! Chú có muốn ăn kẹo không ?

— Có ạ !

— Thế chú có biết... cái hầm bí mật ở nhà chú ở chỗ nào không ?

— Có ạ !

— Thực hả ? — Tên cai phòng nhì mặt sáng lên, đưa ra ngay năm kẹo.

Tên giặc hỏi tiếp :

— Ở đâu, chỉ ngay cho anh ! Anh cho nhiều kẹo !

Dưỡng liền dẫn nó vào hầm tránh đại bác. Trở cái hầm, Dưỡng thần nhiên nói :

— Trong này kín lắm !

Cả bọn định cười rộ. Rồi chúng lấy đèn pin soi vào trong. Không có gì cả.

Bọn chúng chán nản toan rút đi, thì một tên chạy đến thì thầm với tên cai phòng nhì. Thằng phòng nhì đổi hẳn nét mặt, tóm ngực Dương, trợn mắt :

— Mà có biết bọn thằng Hào không?

— Cán bộ ấy phải không ạ?

— Phải! Chúng nó đâu?

— Các anh ấy đi từ hôm qua rồi ạ!

— Nói láo!

Một cái tát dữ dội làm Dương ngã quay xuống đất. Cuộc tra tấn bắt đầu.

Dương bị đòn nhiều quá, như mê đi. Nhưng từ lúc ấy nó chỉ kêu mà không nói một tiếng nào nữa. Máu mồm, máu mũi ộc ra. Mắt mờ mờ. Khắp mình đau như dằm.

— Hầm đâu? Cán bộ ở đâu?

Bỗng Dương thấy nhói ở đầu, nó ngất đi.

Một gáo nước lạnh giội vào mặt nó. Dương tỉnh dậy và hoảng lên. Trời ơi! Bọn địch đang làm gì kia!

Chúng nó đang lấy thuẫn, lấy cuốc đào khắp vườn nhà Dương. Một lát sau, chúng thở hồng hộc và lại kéo đến bên Dương.

Thằng cai phòng nhì lôi Dương dậy :

— Này! Ông truyền hồn cho mày biết! Bọn cán bộ và cái hầm ở đâu? Mày không nói, mày biết tay ông!

Dưỡng chỉ khóc.

Chúng ném Dưỡng xuống ao. Đứng trên, một đứa lấy gậy đâm xuống. Dưỡng sặc nước mấy cái. Chúng nó lôi lên, giẫm chân vào bụng Dưỡng cho nước vọt ra.

— Mày có nói không?

Bu Dưỡng lặn vào lần thứ hai, nhưng đã bị gạt ra. Dân làng cũng bị đuổi giãn ra ngoài. Ở giữa vườn này, chỉ còn mình Dưỡng với túi đeo súng ống nanh ác. Cách một quãng kia thôi, dưới mặt đất có ba người đang sống mà như đã chết rồi!

— Mày không nói hả! Chúng mày quần rơm xung quanh thằng bé con này đi cho tao!

Mấy tên lấy rơm quần quanh Dưỡng. Chúng nó làm gì thế này? Dưỡng thấy mình... sắp thế nào rồi đây!

— Châm lửa đốt!

Cái bật lửa xòe ra làm Dưỡng giật mình. Mồi lửa bắt đầu cháy quanh mình Dưỡng.

— Mày có khai không? Có khai không hay chịu chết cháy! Có khai không?

Khai! Khai! Không khai! Chết thì thôi! Dưỡng nghiêng răng chịu đựng. Sức nóng đang hút vào người. Tóc cháy lèm lèm khét lẹt. Quần áo cũng đã bắt đầu bén lửa. May mà nó vừa ném Dưỡng xuống ao, chứ không thì cháy đã lâu rồi.

Bọn địch trông lửa cháy bùng quanh Lê Quang Dưỡng, chúng nó cũng không biết rằng có nên đốt chết thằng bé này hay không?

Dương nhìn qua lửa thấy bu lăn khóc. Bu ơi! Trước đây con hư với bu nhiều lắm! Bây giờ chúng nó đốt chết con rồi thì ai bẽ cái Khiu, để bu đi tiếp tế cho thầy. Thầy ơi! Thế là con chả gặp mặt thầy nữa đâu!

Hay là khai ra! Khai để cho chúng nó bắt các anh ấy đi tù thôi, cũng được chứ gì? Rồi bộ đội về cứu các anh ấy! Dương chột mấp máy miệng: "Tôi nói... Tôi nói..."

Lập tức nước giội ào ào lên người nó. Lửa đã tắt. Bọn địch lột những rơm cháy ra. Dương ngồi bệt xuống thỏ. Da tay, da chân, da bụng cộp lên những vết bỏng. Tóc cháy hết. Mặt mũi đen sì. Chỉ còn đôi mắt sáng.

— Mày nói đi xem sao! Nói chứ?

Dương chột như trông thấy ba anh cán bộ trước mặt. Họ cùng đào hầm với Dương, họ tin cậy Dương. Nếu bây giờ... Nếu chúng nó không bắt tù mà lại bắn chết các anh ấy thì sao? Đẳng nào chúng nó cũng giết Dương rồi cơ mà. Không thể nói được.

Dương mếu máo:

— Lạy các ông! Các ông đốt cháu đau quá, cháu sợ... Cháu chả biết hầm nào cả đâu!

Rồi nó khóc rất to. Thằng cai mặt thám nghiên răng kèn kẹt. Nó chìa luôn khẩu súng vào Dương, lên đạn. Có một cái gì lạnh toát chạy từ chân lên gáy Dương. Dương kêu:

— Có khai không hay chịu chết chày !

— Bu ơi! Tý ơi! Khiu ơi!

Nhưng thằng đội ngũ đã đẩy khẩu súng sang một bên:

— Thôi! Mất thì giờ với thằng nhai làm gì. Nếu có hầm thì nó đã khai rồi. Ngay như tao thì chỉ cần đốt một tí là tao nói ngay.

Bọn địch bỏ mặc Dưõng nằm đấy, cùng quay đi ra phía đình.

Xâm xãm tối, Dưõng nằm trong nhà mà ruột gan cứ bồn chồn. Bà con, họ mạc, ủy ban, du kích, thiếu nhi, có đủ các đại biểu ở quanh Dưõng. Chưa ai trông thấy một cuộc tra tấn của địch đối với một em bé mà lại đã man ghê gớm đến như thế. Từ ngày Dưõng ngoan ngoãn, mọi người đều yêu mến nó. Hôm nay, mọi người lại càng thương nó, kéo đến săn sóc. Nhưng không một ai biết Dưõng đã làm gì. Không ai biết chú bé ấy đã can đảm chịu đựng đau đớn, liều chết để bảo vệ cán bộ, bảo vệ cái vốn quý của nhân dân. Riêng Dưõng thì đau quá, không gượng dậy được. Nhưng nó sốt ruột quá, nó muốn xem các anh ấy ở dưới hầm ra sao. Ngồi dưới hầm cả ngày đã là một cái khổ, vì thiếu ánh sáng, thiếu không khí, ấy thế mà trên đầu lại cứ ục ịch tiếng cuốc, tiếng giày đinh, tiếng dọa dẫm của địch: "Lên đi! Lên đi!", thì có thể phát điên lên ấy chứ.

Nhưng Dưõng không thể nói với ai được.

Đêm xuống, mọi người về hết. Dưõng sẽ cựa mình. Những nắm lá dẹt bồng rụng lá tả xuống

chiều. Nó cố gượng chống tay. Rồi nó vụt đứng dậy, chạy ra bờ ao.

... Một lát sau, mấy anh em đã ngồi trong nhà. Nghe nó kể chuyện, cả ba anh cán bộ đều khóc. Anh Hào nói : "Tại sao em lại chịu khổ thế ? Tại sao em không chỉ hăm cho chúng nó bắt các anh có được không ?"

Tay Dương sờ vào cằm anh Hào, nó mỉm cười. Nó không nói gì, vì nó đang nghĩ. Ô hay ! Người ta có thấy cán bộ khóc bao giờ đâu. Sao mấy anh này lại khóc như con gái ấy nhỉ ?

V

ĐỘI thiếu nhi họp với Dương lần cuối cùng. Có cả Lạp ngồi đấy.

Lê Quang Dương vẫn mặc cái áo len cộc tay màu sim chín, nhưng trên ngực đã có một chiếc huân chương màu xanh, lóng lánh hai ngôi sao bạc.

Anh Mai phụ trách thiếu nhi, thay anh Sui, giới thiệu :

— Hôm nay, chúng ta họp đội để chia tay em Dương, đội trưởng cũ ở đội ta và em Lạp, đội trưởng đội Bảo Lộc đi học nước ngoài. Đội chúng ta sung

sướng và tự hào vì có những chiến sĩ thi đua của tỉnh và liên khu.

Dương ngồi nghe như người ta kể chuyện ai ấy chứ không phải là kể chuyện mình.

Từ sau hôm bị địch tra tấn, Dương vẫn tiếp tục hoạt động. Thành tích mỗi ngày một nhiều. Cho nên khi bầu chiến sĩ thi đua ở thôn, ở xã, các đồng chí du kích đều nhất loạt bầu Dương là chiến sĩ thi đua số một. Lên huyện cũng thế. Rồi lên tỉnh.

Dương còn nhớ mình đứng trên cái ghế đề báo cáo thành tích. Bé quá mà lại. Không đứng trên ghế thì ai người ta trông thấy mặt. Mọi người báo cáo thì run chứ Dương chả thấy run chút nào. Chữ nghĩa đã thông rồi nên đọc báo cáo nghe vanh vách. Khuyết điểm là đọc không có dấu chấm câu nên nó cứ liên tù tì đi ấy. Buồn cười nhất là đọc lẫn lộn việc trước và việc sau. Những hôm ấy mệt ra dáng. Hội nghị có cả các lão du kích như cụ Ngọc, cụ Treo, các chị Trà, chị Cường. Về phía trẻ con du kích chỉ có Lạp và Dương thôi, thành ra hội nghị rất chú ý đến hai bạn nhỏ. Người ta lúc đầu cứ tưởng chúng là đại biểu thiếu nhi địa phương đến dự. Sau đó mới biết hai bạn cũng là những tay vào sổ ra chết ở bên cạnh địch. Người ta cứ nhìn chòng chọc, lăm lăm "rất là một cái sự" ngượng. Cuối cùng, lúc bầu chiến sĩ toàn tỉnh, cả hai đều trúng cử. Đừng tưởng người ta nâng đỡ thiếu nhi đâu nhá! Cứ nghe thành tích của Lạp thì thấy cô ta cũng chả phải tay vừa. Mà việc xây dựng đội của Lạp thì lại có phần hơn Dương.

Cảm động nhất là lúc bác Bí thư Tỉnh ủy ôm chầm lấy hai đứa hôn lấy hôn để. Bác lại khóc nữa cơ chứ. Bác Bí thư bảo :

— Thay mặt Đảng và đồng bào trong tỉnh, tôi cảm ơn các em ! Các em tuy bé, nhưng gan dạ rất lớn, yêu nước rất nhiều !

Về phía Dưỡng, Dưỡng học tập, Dưỡng biết rồi. Chính nhờ Đội, nhờ các anh tốt, các bạn tốt, bố mẹ tốt mà Dưỡng nên người.

Cấp trên cho Dưỡng và Lạp đi học xa vì điều kiện học tập trong vùng giáp địch có khó khăn.

Dưỡng không muốn xa các bạn, xa xóm làng, xa bu và em Khiu, em Tý. Nghĩ đến họ, Dưỡng cứ trào nước mắt ra. Các bạn khác cũng thế. Chúng nó phải ở lại cùng các anh lớn chống giặc, giữ lấy quê hương cho Dưỡng.

Thành thử cuộc họp thiếu nhi không tài nào vui được. Anh Mai lúc đầu còn cố pha trò, nhưng chả đứa nào cười cả. Chúng nó đều khóc sụt sùi, làm cho anh Mai cũng phải khóc. Rõ thật là buồn cười. Những cái lúc gian khổ, đấu tranh gay gắt nhất, ai nấy đều bóp ruột bóp gan chịu đựng không thém khóc một tiếng, mà sao lúc này chia tay một người bạn, không ai cầm được nước mắt.

Người ta nhắc đến Sở, — bây giờ người ta đã biết vì sao Sở chết rồi — Người ta nhắc đến anh Sui, nhắc đến nhiều người đã chết ở quê làng. Càng nhắc, càng khóc.

Đêm hôm sau, Lạp và Dương theo đồng chí giao thông và ba anh du kích ra đầu làng. Trước kia, hai đứa đi bảo vệ người khác, bây giờ người ta bảo vệ hai đứa. Tự dưng chúng nó thấy nhỏ bé và yếu đuối...

Một quả pháo sáng từ bốt Hùng Phú bắn vọt lên. Ánh sáng rực rỡ cả thôn Thạch Tổ, cả con đường cái lớn, cả những đồng ruộng quê hương ta. Sông Đáy chắc cũng rất sáng. Dòng sông mà Dương đã từng bì bõm bơi lội. Dương sẽ qua sông Đáy trong đêm nay. Bao giờ sẽ trở lại? Dương quay nhìn về xóm. Nhà Dương chỗ kia kìa! Cái nhà cháy đã ba bốn lần, bây giờ chỉ còn to hơn cái chuồng vịt. Bu Dương và các em vẫn còn ngồi ngoài cửa đấy nhỉ? Biết rằng rồi đây giặc cần đi, quét lại, họ có được ven toàn không? Thầy liệu có còn sống mà gặp Dương không?

Lạp hình như đoán được ý nghĩ của Dương. Nó nói: "Rồi gặp lại cả đấy mà! Nay mai bộ đội đánh về, giặc phải chết hết chứ! Lúc ấy chúng mình cũng về Dương à!"

Tuy nói như thế mà Lạp cũng chớp lia lia, ướt đầm đìa nước mắt. Ai mà chả thế, khi phải rời cái nơi mình chơi, mình ăn, mình ngủ, mình đã sống và nhiều bạn suýt chết, rời cái nơi mà nhắm mắt cũng kể ra được: cây ổi, cây sung ở chỗ nào, pho tượng trong chùa vờ mây miếng, ao nhà ai có những thứ cá gì, đề rồi đi xa, chưa biết bao giờ trở lại... Đến những người lớn cũng phải lưu luyến nữa là Lạp và Dương.

... ra tiền một lần nữa...

Từ một bóng tối bỗng xò ra một đám trẻ. Những bạn thân thiết nhất của Dường ra tiễn một lần nữa. Chúng nó xúm quanh hai đứa, thì thào dặn dò. Dường gật đầu lia lịa, tuy tai nó rối beng, chẳng nghe rõ, nhớ rõ chúng nó bảo gì nữa. Thằng Vi giúi vào tay Dường một cái bút chì. Cái Sáu nhét vào gói cơm nếp của bu Dường cho Dường, mấy quả ổi. Món quà quê hương đây. Có đi tới đâu thì đừng quên nhá!

Đồng chí giao thông nói với chúng nó như với những người lớn:

— Thôi, nào! Mời các đồng chí đi kéo muộn!

Những tiếng nói se se, chen tiếng nước nở:

— Dường ơi! Đi nhớ!

— Rồi Dường về nhớ!

— Chào các bạn ở lại nhớ!

— Chào các bạn nhớ!

Biên tập : NGUYỄN VĂN TÂN

Trình bày : THY NGỌC

Sửa bản in : TUYẾT MINH

In 50.300 cuốn, tại nhà in Thanh niên Thành Đoàn
Thành phố Hồ Chí Minh, 62 Trương Tấn Bửu Phú Nhuận
DN. 40038. Khổ 13 x 19. Số xuất bản 46/KĐ. Số in 45
In xong 6-1976. Gửi lưu chiểu 6-1976

TÓM TẮT NỘI DUNG

Lê Quang Dường là một chú bé nổi tiếng nghịch ngợm. Đôi khi cái nghịch của Dường đã gây thiệt hại cho cả bộ đội. Cũng do sự chơi đùa đại dột của Dường mà Sở — bạn Dường — bị địch đánh đến chết..

Cái chết oan uổng của Sở đã làm cho Dường bắt đầu suy nghĩ. Rồi từ chỗ chú ý đến việc nhà hơn, làm giúp đỡ bố mẹ và các em, Dường được mọi người thương yêu, giáo dục để tiến bộ. Cuối cùng Dường được bạn bè mến phục, bầu làm đội trưởng. Và dưới sự chỉ huy của người đội trưởng thông minh và dũng cảm, Đội thiếu nhi thôn Thạch Tổ, ngày một trưởng thành lập nên thành tích vẻ vang, góp phần tích cực vào cuộc kháng chiến chống Pháp.